

Sikersztori pedagógusszemmel – A finn oktatási modell

Palicska Irén

A lenyűgöző, a bezzeg, a mindig hivatkozott oktatási rendszer a finn modell. De miért működik olyan jól, mitől eredményes, és adaptálható-e a magyarországi viszonyokra? Többek között ezekre a kérdésekre adott választ a városi könyvtárban tartott előadásán Aranyi Erzsébet, a Horváth Mihály Gimnázium angol szakos pedagógusa, aki egy hetet töltött az észak-európai országban február 12. és 19. között.

A tanárnőt teljesen lenyűgözte az egyhetes helsinki képzés alatt megtapasztalt finn oktatási rendszer, mint mondta, meghatározó élmény volt számára ez a szemléletformáló utazás. Az egyetemen is tanult róla, de testközelből látni mindezt teljesen más volt. A 16 tagú csoporttal folyamatos tréningeken vettek részt Albániából származó vezetőjükkal.

Sztereotípiák: szauna, Mikulás, rénszarvas, lazaclevés, oktatás

Finnország népessége kisebb, mint Magyarorszáé, 5,5 millióan élnek az ezer tó országának nevezett vidéken, ahol – mint megtudtuk – jóval több, 178 ezer tó található. A tavalyi felmérés szerint ők a legboldogabbak a világon, és ezzel mindenhol kampányolnak. Az ország 73 százalékát borítja erdő, ez az oktatás szempontjából is meghatározó. Két hivatalos nyelvük a finn és a svéd. A dolgozó lakosság 45 százaléka rendelkezik felsőfokú végzettséggel, összehasonlításként, Magyarországon ez az arány 15 százalék volt a 2011-es népszámlálás idején.

– Helsinkiben 670 ezer ember él, sokkal nyugodtabb a légkör, senki nem rohan sehová, viszont magasak az árak, drágább város, mint London. Rendkívül pozitív benyomásom volt a tömegközlekedéssel kapcsolatban is, ugyanis nemhogy nem kénsnek a járművek, hanem hamarabb jönnek. Ez annak köszönhető, hogy a buszt egy applikációval kell stoppolni, ha nincs fel- és leszálló, akkor korábban érkezik – mondta az előadó.

„Hallgatni arany, beszélni ezüst”, idézte a finn közmondást Aranyi Erzsébet, hozzátéve, hogy ha az angolok tartózkodóak, akkor a finnek sokkal inkább azok. Kedvesek, udvariasok, de nem bratyi-

zók. Mindenki beszél angolul, amelynek az elsajátítása hatéves kortól kötelező. – Az volt az érzésem, hogy itt az ember a legfontosabb, úgy a tömegközlekedésben, mint az egészségügyben. A lakosság 75 százaléka evangélikus, talán a legszebb épület, amit láttam, az evangélikus katedrális. A kint tartózkodásom alatt 15 centi hó esett, lenyűgöző látványt nyújtott, és megvolt a kötelező rénszarvastúra is – mesélte.

A tanárnő beszélt a Nemzetközi Diák Értékelési Programról, a PISA felmérésről, mely objektív képet próbál adni az oktatási rendszerekről, méri a szövegértést, a matematikai és természettudományos készségeket, azaz hogyan tudjuk használni a megszerzett képességeket a gyakorlatban. Ebben – bevezetése után – a finnek éveken át tartottak, de legalábbis az első ötben mindig benne voltak. Ezek után a világ minden részéről „megszállták” az országot a szakértők, hogy vajon mit tudnak a finnek? Még Kína és Észtszország is tőlük tanult, és végül lehagyta őket a 2015-ös teszteken. A „kudarc” után, 2016-ban átfogó oktatási reformot indítottak.

Az oktatási rendszer legfontosabb eleme a pedagógus

Az első lépés az alkalmas személy kiválasztása, akinek egy ötlépcsős szűrőn kell keresztülmennie, mire bekerül a tanárképzőbe, majd következik a hatékony ismeretátadóra képzése. Ezen túlmenően a személyi és anyagi feltételek biztosítása annak érdekében, hogy minden gyermek profitálhasson a magas színvonalú oktatásból. Az előadó példaként említette a kinti fizetéseket, és szerint egy óvónő 2700 eurót (1 millió forintot), egy tanító 3700 eurót, egy szaktanár 4600 eurót (1 millió 700

ezer forintot) keres, amiből körülbelül 1000 euró az adó. Jelenleg 1,4 millió forint lenne egy gimnáziumi tanár fizetése, mégsem ez vonzza a jelölteket, hiszen például egy orvos 6000 eurót keres.

A pedagógusok kiemelt tiszteletet és megbecsülést élveznek, fizikai és mentális jóllétük alapkérdés a társadalom számára. A jelentkezők 10 százalékát veszik csak fel az egyetemre, állandó fejlődést és ingyenes tanfolyamokat biztosítva számukra.

Mit biztosít az iskola?

A jelenlegi, magas színvonalú oktatás alapjait még a 80-as években fektették le, egyenlő lehetőséget teremtve minden gyermek számára, családi és anyagi háttérüktől függetlenül. Az iskolák azonos támogatást kapnak az államtól, nem gyűjthetnek pénzt a szülőktől, nincsenek magániskolák, nem működhetnek iskolai alapítványok. Minden intézmény ingyenesen biztosít tankönyveket, kirándulásokat, a tanuláshoz szükséges eszközöket, alapfelszerelés a laptop, a tablet és a 3D nyomtató. 1948 óta ingyenes az étkezés, mert úgy tartják, ha üres a has, nem működik az agy.

6 éves korban kezdődik a kötelező iskolai felkészítés, 15 éves korig járnak általános iskolába a gyerekek, az 1-6. osztályt egy tanító viszi végig, és nincs osztályozás, csak értékelés. Általában 8:30-kor vagy 9 órakor kezdődik a tanítás, mert télen még 8-kor sötét van, és szerintük a korai tanítás nem hatékony. Fél kettőkor végeznek a diákok, és már harmadikban egyedül mennek haza, Finnország ugyanis biztonságos ország. Az előadó hangsúlyozta, az OECD országokhoz képest a finn gyerekek radikálisan kevesebb időt töltenek az iskolában. Alsóban annyi a házi feladat, hogy otthon olvassanak 15 percet. Nagyon büszkék arra, hogy olvasó nemzet, pedig ők is ismerik a kütyüket.

Az iskolák alapelvei

Minden tanuló egyenlő, és joga van a minőségi oktatáshoz, állítják a finnek. Ahhoz, hogy jól teljesítsenek a diákok, szeretniük kellene a tanulást, akkor ugyanis megszorozódnak a mentális energiáik, nem melleleg sokkal jobban rögzül a tanult anyag. Az iskola fontos, de vannak más dolgok is az életben. A tanárok és a szülők tisztelik egymás munkáját, valamint

nagyon lényeges, hogy zéró toleranciát hirdettek az iskolai bántalmazással (bullying) szemben.

Mi a diák szerepe az osztályteremben és azon kívül?

Kilenc kulcskompetenciát fejlesztenek az iskolákban. Alapvető, hogy a gyermek, mint ember és állampolgár fejlődjön, az érzelmi intelligenciához pedig majd a kognitív készségei is felzárkóznak. Azt tanítják, hogy viselj gondot magadra és másokra, álld meg a helyed a gyakorlati világban. Lényeges a kommunikációs-készség, az olvasáskészség fejlesztése, az informatikai tudás, a munka világa és a vállalkozástan. Finnországban van a legtöbb start-up cég, tudatosan arra nevelik a gyerekeket, hogy találjanak ki valamit, legyenek ötleteik.

A tanárnő mesélt az úgynevezett jelenség-alapú tanulásról, a tantárgyak feletti együttműködésről. Egy-egy modul több hétig tarthat, ilyenkor a gyerekek együtt tanulnak, kutatnak, a pedagógus megadja a hiteles forrásokat, folyamatos a csapatmunka és a visszajelzés. A különböző korcsoportú diákok és a szaktanárok együttműködnek, és összekapcsolják a tantárgyakból vett tudást. Problémamegoldásra és a kritikus gondolkodásra nevelnek. Nagyon fontosnak tartják a művészeti képzést, mint az érzelmi intelligencia egyik alkotóelemét, a gyerekek folyton alkotnak, rajzolnak, faragnak, szabnak-varrnak.

– Fő alapelvük a pozitív pedagógia, arra koncentrálnak, ami jó a gyerekekben. Szintén fontos szempont, hogy a diák jól érezze magát, a tanár annyiszor adjon pozitív visszajelzést, ahányszor csak lehet. Az osztályteremben ülés az új dohánzás, kimutatták ugyanis, hogy a folyamatos ülés hasonló károkat okoz a szervezetben, mint a dohánzás, ezért a tanulóknak legalább napi 45 percet kint kell lenniük a szabadban – mondta Aranyi Erzsébet, aki szerint sajnos a finn oktatási modell nem adaptálható egy az egyben a magyar viszonyokra, mert ez az ő társadalmukra épül. De vannak átvethető módszerek, alapvető értékek, amiket ők nagyon lényegesnek tartanak. A finn emberközpontú társadalom, ahol az ember fontosnak érezheti magát – zárta előadását a tanárnő.